

«els garrofers --- arrossegant per terra les branques, amb la copa encorbada i *verdelosa*, com una cúpula de majòlica ---», *Jardins de Sant Pol*, 57. «Un petit santuari abandonat ---: pels esvorancs del mur havien crescut arbrisses --- tot indicava l'abandó; àdhuc la campana criava pèl vegetal i borrejava *verdelosament* a la claror de la lluna», Ruyra (*El Malcontent*, La Parada, 168). *Verdolenc. Verdolejar*.

Verdura [c. 1270, Cerverí, infra], aplicat a roba: «un bancal de *verdura* comú, sotil, sens figures», inv. de 1344 (*CoDoACA* xxxi, 165), 'tarannà jovenívol i de maneres desimboltes': «Mas què direm de les fembres / e de les dones presens, / qui són dones de la guisa [‘a la moda’], / e s fan dir dones del temps, / e dones de la *verdura* / e donzelles de la cort, / --- / qui giren los ulls a caça, / e ab gests enamorats / ---», poema juvenil d'Eiximenis, a penes prosificat en el *Llibre de les Dones*, cap. LIV (*EntreDL* I, 166.5, 169.5); mot del gust d'Eiximenis (ja cap. XXI, ed. 1980, p. 22).

Paral·lelament a l'evolució de *verd* en l'accepció eiximeniana en sentit llicenciós (*contes verds, vell verd* etc.), en la *Faula del Rossinyol* (v. 287) de Cerverí de Girona ja apareix amb significat franc de 'lubricitat', quan diu que l'escuder s'apartà *enujat* en veure la *verdura* que la Vella, Na Joglaria, fa amb el poeta tirant-lo a terra i a cavall d'ell. És clar que el mot apareix també com a abstracte de les altres accs. de *verd*: «v.: viriditas», Busa-N.; «els arbres --- deixen entremig claps de *verdura*», Coromines (*O. C.*, 826b19); en tant que aliment, «un raboster de *verdura*» 1555 (*DAG.*), que és avui la divulgada pertot: «penitència de la Quaresma --- magre cuinat ---bledes i *verdura*, ascètiques guixes— dels pàhids jorns de dejuni», Vil·lalongómez (*L'Any en Estampes*, 14, més cita a *DAR. RER dia*).

Verdurer, -era, 'el qui ven verdura' valencià (Escrig 1851) i mallorquí, més generalment dissimilat en *verduler, -lera* [Lab. 1840], *verdulaire* (*DAG.*). *Verduram* 'moltes verdures' (Muntanya, *DAG.*); mentre que *verderam* nom d'una roba d'englésia, mall. Ss. XVII, XVIII, no deu ser més que un sobrevingut en aquesta família, per adopció de l'arabisme *BERREGA(N)*, castellà BARRACÁN (*DECH* I, 521b54ss; Bast.-Bass., 266). Un b.-emp. vulgar *verdumasco* 'amistançat', deu ser una deformació paral·lela (**verdunasco*, dissim. de *-urasco*, o per altre camí, des de *barragan(a)*). *Verdea* 'verdor' val. (Escrig 1851).

Verdeguer [953], antiqüíssim collectiu, paral·lel al ll. VIRIDIARIUM - DICARIUM, amb el mateix sentit que l'altre duplicat formatiu 'verger' (VIRIDIARIUM), cf. el verb *viridicare* en Tertul·lià: «Ego W. et uxor --- in locum quod dicunt Octaviano --- donamus --- casas nostras cum curtes et *verdegario* et terra, ubi mansiones residebant» a. 953 (*Cart.* de St. Cugat, § 34.5, 14); «istas casas et curtes et *verdegario*» a. 953 (ib., p. 32); «terras et vineas, cum illorum *verdegariis*» 961 ross. (Abadal, *Eixalada*, 189); «--- cum ipsos *verdegarios*» a. 972, relatiu a Tanyà (Colle. Moreau, B. N. P., veg. *Onom. Cat.*); «ipsos molinares et ipsos *verdicarios* et

ortales, cum arboribus», *Cart.* St. Cugat, n.º 259, f.º 67 (cf. nota de Nicolau d'Olwer, *Bull. Du C.* 1927); «orto cum *verdegario* et vides» Terrassa a. 996 (*BABL* VII, 394), «ipso meo *verdegario* cum aqua et arboribus» a. 998 (*Cart.* St. Cugat I, 284), i continua després de l'a. 1000, però ja no en vaig pendre més notes.

No cal dir que quedà petrificat en el cogn. *Verdeguer, -deguer*, estès des dels orígens en tot el domini cat., fins a l'extrem S., car hi ha notícia de dos moriscos gandiencs de 1580, a Benipeixcar, *Verdeguer major* i *Verdeguer menor* (Barceló, *Sharq al-And.* I, 1984, 70); també en la toponímia alt-aragonesa (*RLiR* XI, 228). Però com que en el Conflent, com a sinònim del tortellatge o *kantolaga*, també diuen +*mardagé*, bé podem sospitar que pròpiament era una bardissa d'aquests arbustos, en les quals sovint s'amunteguen runa i coses pitjors: d'on la doble inicial per una ambivalent etimologia popular (Ralleu, 1960). *Desverdegat* (cf. infra, Enguera). *Verder*, però, és grafia incorrecta per *barder* (*BARDA*).

Verament es tractà d'una lleu variant formativa del nostre clàssic *verger*, documentat des de Lluïl: «se n'anà deportar per un bell *verger*, e alegre's en la bellesa dels arbres e de lurs fulles e flors, e en ausir los cants dels aucells que en aquell *verger* cantaven» (*Merv.* III, cap. 3); «en aquelles parts on són los dits *vergers* e orts, hajen fets e tenguen diverses portals e finestres», fi S. XIV (docs. de Coroleu, 99). Registrat pels lèxics des de JnEsteve («*verjés* o horts: viridaria» 1472, *LiEleg.* t.3-2). Tot plegat són renovellaments del ll. cl. VIRIDIARIUM, canviat ací en -DIARIUM, i allí en -DICARIUM.

En galana literatura: «Per coronar eixa obra de cfclop gegantina, / de Barcelona al centre plantà un *verger* fells, / sobre uns pilans, del Tàber al cim, hont sa ruina / du escrit al front encara lo nom de Paradís», *Atl.* x, 54b; «com nins enjogaçats dintre 'l *verger*», *Canigó* III, 23d. «*Verger* de les Galanies», obra cim de Carner (1911). Del cat o oc. *vergier* és manlleu el cast. *verjel* [1140, *Cid*]. Encara el ll. veg. antic usava la forma clàssica: «--- cuius eadem ratione in *viridario* frater fui qua nunc in deversorio puer est», Petroni IX, 9 («toi dont j'ai dû subir les assauts dans certain bosquet, comme cet enfant te sert de mignon dans cette auberge», Ernout). Però en les gloses ja predomina la variant vulgar VIRIDIARIUM, mare del mot *verger*, comú nostre amb el fr., oc. ant. i fr. ant. *vergier: viridiarium: ἀνθέων*, *CGL* II, 227.20; ἀνθων ὁ τόπος II, 227.53; *χλωροφυλαχτα* III, 200.63.

No merament literari, car resta com a genèric toponímic o bé NL: a Men. diuen *varzés*, en el terme de Maó, pel tipus de propietat que en el de Ciutadella es coneix per *horts* (1964). I una mica per tot el domini ling.: *az varzé* masia a Eiv. (prop de St. Josep de sa Talaia (1963)); prop de Dénia hi ha el poble del Verger (al qual aglutinen popularment l'article, si bé dubto que sigui d'herència mossàrab (cf. El Campell > *Alc., El Torricó > Alt.*): com en la cobla tòpica: «Per a senyorets, Ondara; / per a tesos, *Alverger*, / per a bònnes figures, Pamis; / per a bossals, *Pedreguer*», *MGa-*